

2016-09-07
Emma Fagerstrand
Ella-Britt Eriksson

Barnkonsekvensanalys-bilaga indelningsärenden Härnösand Kramfors

Inledning och syfte

Från och med den 1 januari 2013 skall strategiska beslut i kyrkan på alla nivåer föregås av en barnkonsekvensanalys. Det innebär att de konsekvenser som beslutet kan få för barn skall utredas och belysas. En barnkonsekvensanalys ska bidra till att barnets rättigheter i linje med barnkonventionen inte äventyras, och att kyrkoledningens intention om barnets särställning kan stärkas.

Stiftstyrelsen i Härnösands stift ska under hösten 2016 fatta ett beslut om framtida indelning av de enheter som ingår i Härnösand-Kramfors kontrakt. Då beslutet berör barn som vistas i dessa församlingar ska de aspekter som berör barn belysas i en barnkonsekvensanalys.

Den utredning som genomförts av indelningsgruppen har haft som syfte att besvara följande frågor:

1. Vilket pastoratsalternativ ger den ekonomiska ram som möjliggör att på sikt hålla de kompetenser som är önskvärda inom ett pastorat?
2. Vilket pastoratsalternativ tillvaratar de intressen som kommit till uttryck bland förtroendevalda och personal?

Syftet med den här barnkonsekvensanalysen är att belysa och lyfta fram de intressen som finns bland barn och unga, samt ledare, och som kan vara relevanta att beakta vid en indelningsförändring. Vi har utgått från följande frågeställning:

- Vilka aspekter bör, vid en sammantagen analys, särskilt beaktas med hänsyn till barnets bästa?

I enlighet med modellen för barnkonsekvensanalys är det viktigt att konsekvenserna för barn också följs upp. Det kommer att ske i samband med visitationsarbetet där församlingarnas arbete med barnrättsperspektivet kommer att vara i fokus.

Utgångspunkter för analysen

I kartläggningen och som underlag för analysen har vi utgått från följande:

Statistik: Fakta om barnen i respektive upptagningsområde; vilka barn finns i området, och hur ser deras livsvillkor ut? Hur ser kyrkans barnverksamhet ut i området? ¹

Barns egna röster: Under maj månad genomfördes samtal med barn i samtliga församlingar (utom en) samt med församlingars barn- och ungdomsledare. Sammanlagt deltog 30 barn i åldrarna 6-15 år. I en församling tillfrågades även föräldrar/ vuxna i öppen barnverksamhet. Personal i församlingen var ansvariga att samtalen genomfördes, val av grupp och metod för samtal. Till sin hjälp fanns ett kortfattat stödmaterial ” *Barnets bästa i indelningsärenden-barns delaktighet* ” framtaget av Ella-Britt Eriksson (stiftet) och Emma Fagerstrand (Barnrättskonsulterna). För att bearbeta materialet inbjöds barn- och ungdomsledare till en arbetsdag tillsammans med stiftet.

Församlingsinstruktioner: Vad lyfter man i församlingsinstruktionerna som möjligheter och utmaningar inför framtiden?

Barnkonventionen: Utgångspunkten för en barnkonsekvensanalys är alltid barnkonventionen. Framför allt har de vägledande principerna beaktats:

- Artikel 2: Inget barn ska diskrimineras
- Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas i alla frågor som rör barn
- Artikel 6: Barnet har rätt till liv och utveckling
- Artikel 12: Barnet har rätt till delaktighet och inflytande

Beskrivning

Barns livsvillkor

I Härnösand och Kramfors kommun finns 10 148 barn, 20 % av den totala folkmängden. Antalet barn minskar i antal förutom i Härnösand Domkyrkoförsamling. 59 % är medlemmar i Svenska Kyrkan, även det en minskning från år 2000.

Några generella fakta som kan vara värt att beakta: Flyktningmottagandet har ökat kraftigt. När det gäller barn finns i Härnösands och Kramfors kommuner sammanlagt ca 850 barn på olika sätt inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem. Detta kan jämföras med siffror från den 1 januari 2014 då Härnösands kommun hade 457 personer (vuxna och barn) inskrivna, och endast 7 ensamkommande barn, och Kramfors som hade 561 personer inskrivna, (vuxna och barn), endast 1 ensamkommande barn.

I båda kommuner finns också barn som lever i ekonomisk utsatthet, och gruppen kan väntas öka med flyktningmottagandet. Bilden överensstämmer i stort sett med övriga landet. I Härnösands kommun uppger t ex 9% av barnen att de inte kunnat delta i en fritidsaktivitet för att det kostar pengar.

¹ Statistiken är hämtad från Barnombudsmannens databas Max 18, Rädda Barnens undersökning Ung Röst, Migrationsverket samt kyrkans interna statistikdatabas.

Många barn är också stressade över skolarbetet, närmare 90 % uppger att så är fallet enligt Rädda Barnens Ung Röst.

”Det borde skapas fler och billigare fritidsaktiviteter och fritidsmöjligheter – öppettider, transport, mötesplatser mm” (Rädda Barnen, Ung Röst 2014)

	KRAMFORS KOMMUN	HÄRNÖSANDS KOMMUN
Antal barn 2014	4 078	6 070
Barn i familjer som lever med låg inkomststandard ^[1] (Riket 9%).	10% , d v s 2 984 personer	10%, d v s 4 585 personer
Andel barn placerade utanför hemmet ^[2] (Riket 121 per 10 000 inv.)	280 barn per 10 000 invånare = 86 barn	121 per 10 000 invånare = 56 barn
Asylsökande inklusive barn (aug 2016)	1 126	1 037
Varav barn	452	405
Varav ensamkommande	109	105

Kyrkans verksamhet

I församlingsinstruktionerna framgår att barn- och ungdomsverksamheten är viktig. Alla församlingar är medvetna om vilka utmaningar som finns och har tacklat det på olika sätt utifrån de resurser som finns. Kyrkan efterfrågas och finns med i både skolan och idrottsföreningar. Om nya verksamheter startar upp läggs det ofta på den verksamhet som finns. Detta gör att arbetsbelastningen på barn och ungdomsledare ökar. Samverkan sker mellan några församlingar bland annat i konfirmand och unga ledare verksamheten.

- 17 % av kontraktets medlemmar är barn
- Antal Familjegudstjänster/familjemässor har minskat.
- 19 % av samtliga 15-åringar konfirmerades 2015
- Besök i Öppen verksamhet ökar kraftigt i åldern 0–4 år samt 16-19 år.
- Medlemmar i barn- och ungdomskörer ökar.

Statistik Härnösand/Kramfors

GUDMUNDRÅ	2010	2014	NORDINGRÅ	2010	2014
Antal döpta	39	37	Antal döpta	6	7
Konfirmerade	33	18	Konfirmerade	9	6
Unga ledare	19	16	Unga ledare	0	0
Familjegudstjänster/mässor	3	4	Familjegudstjänster/mässor	4	4
Besök vid Öppenverksamhet	3 160	8 312	Besök vid Öppenverksamhet	2 530	33
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19 år)	211	584	Medlemmar i gruppverksamhet (4-19 år)	78	45
Medlemmar barn/ungdomskörer	39	34	Medlemmar barn/ungdomskörer	20	26

HÄRNÖSANDS DOMKYRKOFÖRSAMLING	2010	2014	ULLÅNGER-VIBYGGERÅ	2010	2014
Antal döpta	77	63	Antal döpta	9	10
Konfirmerade	57	22	Konfirmerade	9	8
Unga ledare	12	10	Unga ledare	12	4
Familjegudstjänster/mässor	8	0	Familjegudstjänster/mässor	4	2
Besök vid Öppenverksamhet	2 916	1 873	Besök vid Öppenverksamhet	105	125
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19 år)	64	42	Medlemmar i gruppverksamhet (4-19 år)	38	64
Medlemmar barn/ungdomskörer	50	25	Medlemmar barn/ungdomskörer	25	29

HÄRNÖSANDS LANDSFÖRSAMLINGAR	2010	2014	ÅDALSBYGDEN	2010	2014
Antal döpta	68	44	Antal döpta	31	22
Konfirmerade	23	13	Konfirmerade	26	19
Unga ledare	20	5	Unga ledare	13	10
Familjegudstjänster/mässor	26	17	Familjegudstjänster/mässor	4	4
Besök vid Öppenverksamhet	1 887	2 124	Besök vid Öppenverksamhet	3 751	5 490
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19 år)	71	20	Medlemmar i gruppverksamhet (4-19 år)	99	141
Medlemmar barn/ungdomskörer	31	61	Medlemmar barn/ungdomskörer	6	0

NORA – SKOG	2010	2014
Antal döpta	5	14
Konfirmerade	4	2
Unga ledare	0	0
Familjegudstjänster/mässor	4	3
Besök vid Öppenverksamhet	120	0
Medlemmar i gruppverksamhet (4-19 år)	32	32
Medlemmar barn/ungdomskörer	10	6

Röster från några barn

De barn som har fått komma till tals uttrycker föga förvånande att den verksamhet de deltar i är viktig och har betydelse.

Några barn uttrycker att det är en fristad för lek – att man får vara barn fast man är 12.

”Kyrkans verksamhet är bra, för där får man fika, äta träffa kompisar, pyssla och sjunga”.

Närheten till verksamheten spelar roll hos de barn som kommit till tals, och flera av barnen tar upp detta som en viktig aspekt. På frågan vad som skulle få dem att inte delta svarar *några*:

”Om det blev för långt bort”.

I samtalen framkommer det på olika sätt att **barnen känner sig sedda**, och att detta är något som upplevs mycket positivt: Barnen upplever att det finns vuxna som lyssnar.

”Man tar del av varje person som går här”.

Många uttrycker också att man uppskattar att det är en **mötesplats över åldersgränser** med gemenskap i alla åldrar.

Vuxna barnledares röster

Ledarna vill att varje enskilt barn ska känna sig sedd och bekräftad, att de är viktiga och värda att bli lyssnade på. För att uppnå det behöver man hälsa på barnen vid namn, **ta sig tid att lyssna** när de har något att berätta. Man uttrycker att **flera ledare i gruppen skapar trygghet**. Man poängterar vikten av att grupperna inte blir för stora.

”Det är viktigt att vi visar att det är på riktigt. Tilliten man får från barnen får inte missbrukas”.

Ledarna uttrycker att **barnens behov av vuxenkontakt verkar ha** ökat. Därför får fikastunderna allt större betydelse som tider för samtal med barnen.

Ledarna upplever att det är viktigt att få ge barnen en fristad, och möjlighet att få leka. Man vill **erbjuda en kravlös miljö**.

Några ledare påpekar att det är relationerna som är viktiga, inte själva platsen. Kanske kan man tänka sig att ”vara kyrka” på andra platser än just i kyrkan. För att värna relationen med barnen krävs också regelbundenhet.

”Relationen är det viktigaste, därför krävs regelbundna möten”.

Ytterligare en åsikt som framkommer är vikten av att man som barn- och ungdomsledare har möjlighet att påverka verksamhetens utformning. Det är viktigt att man tar vara på det som fungerar bra. Engagerade ledare är en förutsättning för att det finns någon verksamhet.

”...att vi inte glömmet svaren, barnens tankar, när vi arbetar vidare med olika verksamheter.”

”Det som fungerar bra måste få fortsätta”.

Diskussionsram – barnets bästa som utgångspunkt

Inledningsvis kan vi konstatera att barn, i linje med barnkonventionen, har rätt till andlig utveckling, trygghet, lek, kultur och att bli lyssnade på. Även om underlaget inte är heltäckande, framgår att berörda församlingar på många sätt erbjuder just detta. Förutom barnens egna upplevelser av en meningsfull verksamhet, framstår verksamheten som viktig mot bakgrund av det vi vet om barns livsvillkor; ökande stress, upplevelse av att inte bli lyssnade på o s v. Kyrkan har samma roll för barn som den man vill ha för vuxna, en plats att bara vara.

En viktig ingång i samtalet inför den förestående indelningsförändringen är därför att den verksamhet som riktar sig till barn går i linje med barnkonventionen och kyrkans uppdrag.

Det är därför angeläget att verksamheten för och med barn får full uppmärksamhet och beaktas på likvärdigt sätt som övriga aspekter inför ett beslut om indelningsförändring.

Ett första medskick är att närheten har betydelse. Närheten till verksamheten kan skapa igenkänning och förutsättningar för trygghet.

Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att tillgodose närheten till verksamheten för så många barn som möjligt?

Vad kan kyrkan göra för att överbrygga de utmaningar som finns på grund av avstånden?

Ett andra medskick är att det är tillgången till vuxna som är viktig. En verksamhet där utrymme finns för möten och samtal kräver många vuxna, men också regelbundenhet. Det skapar trygghet.

Har något av förslagen bättre förutsättningar att tillgodose behovet av många vuxna i verksamheten?

Ett tredje medskick är att kyrkan kan vara kyrkan på andra platser än i egna lokaler. Det är relationerna, inte lokalen, som har betydelse. Kanske kan den öppna verksamheten utvecklas genom nya samarbeten och på andra platser?

Har något av förslagen bättre förutsättningar att skapa mötesplatser med barn och unga på nya platser utanför kyrkan?

Det framgår givetvis inte av underlaget under vilka ekonomiska förutsättningar barnen i verksamhet lever under, men klart är att det i området finns barn med låg inkomststandard som upplever att de inte har råd med fritidsaktiviteter. Att det erbjuds avgiftsfri eller mycket förmånlig verksamhet är avgörande för dessa barns möjlighet att delta. Att kyrkan erbjuder detta är helt i linje med barnkonventionen. Barns rättigheter ska gälla alla barn på lika villkor, enligt barnkonventionens artikel 2. Då antalet asylsökande barn har ökat och förväntas vara fortsatt högt kommer gruppen av barn i ekonomisk utsatthet också att öka.

Ett fjärde medskick är därför att en framtida verksamhet för barn bör ha förutsättningar att öka sitt fokus på barn i utsatta grupper.

Då dessa förutsättningar kan förändras är det viktigt att verksamheten kontinuerligt tar del av förändringar i omvärlden och snabbt har möjlighet att anpassa sig till nya utmaningar.

Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att fokusera på barn i utsatta grupper och ställa om sin verksamhet vid behov?

Ett femte medskick handlar om att se över och nyttja den möjlighet som tillgången på unga ledare och ideella utgör. Detta är en resurs i mötet med barn, och en möjlighet för att uppnå god vuxennärvaro i verksamheten.

Har något av förslagen bättre förutsättningar att ta vara på den resurs som finns hos unga ledare och ideella?

Kortfattat kan man beskriva medskicket till den fortsatta processen på följande vis:

Viktig utgångspunkt/möjlighet/utmaning	Frågor att besvara vid slutlig analys
Närheten till verksamheten är viktig	<i>Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att tillgodose närheten till verksamheten för så många barn som möjligt?</i> <i>Vad kan kyrkan göra för att överbrygga de utmaningar som finns på grund av avstånden?</i>
Vuxentätheten skapar trygghet och är viktig.	<i>Har något av förslagen bättre förutsättningar att tillgodose antalet anställda vuxna i verksamheten?</i>
Det är mötet/relationen, inte lokalen, som är avgörande	<i>Har något av förslagen bättre förutsättningar att skapa mötesplatser med barn och unga på nya platser utanför kyrkan?</i>
Förutsättningar bör finnas att möta barn i utsatta grupper, t ex nyanlända barn.	<i>Har något av indelningsförslagen bättre förutsättningar att fokusera på barn i utsatta grupper och ställa om sin verksamhet vid behov?</i>
Unga ledare och ideella är en möjlighet för framtida verksamhet.	<i>Har något av förslagen bättre förutsättningar att ta vara på den resurs som finns hos unga ledare och ideella?</i>

Sammanfattning och förslag

I inledningen till denna bilaga formulerades den övergripande frågan på följande vis:

- *Vilka aspekter bör, vid en sammantagen analys, särskilt beaktas med hänsyn till barnets bästa?*

För att besvara frågeställningen bör den kopplas samman med de frågor som utredningen formulerat vid arbetsgruppsmöte 2 och 3, se sid 29 i utredningen:

1. Vilket pastoratsalternativ ger den ekonomiska ram som möjliggör att på sikt hålla de kompetenser som är önskvärda inom ett pastorat?
2. Vilket pastoratsalternativ tillvaratar de intressen som kommit till uttryck bland förtroendevalda och personal?

Ekonomiskt hållbara enheter är en förutsättning också för en väl fungerande barnverksamhet. Då kan resurser frigöras också till personal i barn- och ungdomsverksamhet. Att eftersträva ekonomiskt hållbara enheter är därför påsikt också bra för barn, förutsatt att processen genomförs med barnens bästa för ögonen. Att barnets bästa beaktats vid en framtida organisationsförändring är något som indelningsstyrelsen/kyrkorådet bör följa upp i enlighet med kyrkomötets beslut om barnkonsekvensanalys.

När det gäller *barns intressen och barn* bästa kan vi konstatera att behov utifrån barnets perspektiv inte motsäger, snarare förstärker, det som tidigare framkommit i dialog med personal och förtroendevalda. Det är det lilla sammanhanget som är viktigt, med tillgång till många vuxna som man känner igen och känner sig trygg med. En framtida organisation med lokala arbetslag, oavsett indelning, är därför bra också ur barnets perspektiv och bör organiseras så att vuxentäthet och regelbundenhet är möjlig.

En stor utgiftspost, den andra jämte personal, är kostnader för lokaler. Här finns möjligen en potentiell konflikt att vara vaksam på. Naturligtvis behövs lokaler för att bedriva barnverksamhet, men det finns anledning att vara observant så att inte kostnader för lokaler i orimligt stor utsträckning drabbar barnverksamheten. Det är människorna, inte den fysiska lokalen, som verkar vara viktigast för barnen. Möjligen finns en skillnad mellan barn och vuxna, där vuxna oftare kan ha en relation eller ett behov av själva kyrkorummet.

I en framtida indelning är det också viktigt att organisationen, oavsett indelningsförslag, har förutsättningar att arbeta med grupper av *barn som är särskilt utsatta*, och har möjlighet att flexibelt ställa om vid förändringar eller akuta behov i omgivningen.

Utredningen vill därför att stiftsstyrelsen med utgångspunkt i barnkonsekvensanalysen:

- Fattar beslut om en långsiktigt ekonomiskt hållbar enhet vilket går i linje med barnets bästa.
- Uppmuntrar indelningsstyrelsen att genomföra indelningsförändringen så att behoven för särskilt utsatta barn också kan mötas.
- Ber indelningsstyrelsen att beakta barnets bästa genom förslag på lösningar som skapar tillgång till verksamheten trots stora avstånd samt
- Ber indelning styrelsen att beakta barnets bästa genom beslut som inte äventyrar barnens tillgång till vuxna ledare/ideella.